

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

12. http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?glavnoy_temoy_foruma_v_davose_stal_krizis_v_zone_evro&objectId=182216&lang=ru

13. <http://www.newsland.ru/news/detail/id/890508/>

14. Давиденко И.В., Кеслер Я.А. Ресурсы цивилизации. – М.: ЗАО «всеобщие исследования2; Изд-во Эксмо, 2005. – 544 с., С. 29-30.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуті інтеграційні перспективи України в сучасних умовах, визначено основні вектори інтеграції.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційне об'єднання, вектор інтеграції, передумови інтеграції.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены интеграционные перспективы Украины в современных условиях, определены основные векторы интеграции.

Ключевые слова: интеграция, интеграционное объединение, вектор интеграции, предпосылки интеграции.

SUMMARY

The article deals with the integration prospects of Ukraine's current conditions, the basic vectors of integration.

Keywords: integration, integrated union, vector integration, the integration of the prerequisites.

МОДЕЛЮВАННЯ ЗОВНІШНІХ ВХІДНИХ ТРУДОВИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Муромець Н.Є., к.е.н., доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Донецького національного університету

Постановка проблеми. Україна перебуває у стані нової міграційної рівноваги, до якої вона йшла упродовж 19 років. Міграційний потенціал України є помірним і не становить значної загрози для інших країн. У 2000-х роках майже що п'ятий українець є потенційним мігрантом й хотів би виїхати з населеного пункту, де він мешкає (19,3% у 2000 р., 21,1% у 2004 р., 20,1% у 2006 р. та 19,6% у 2010 р.). При цьому з тих, хто надумав поїхати, 11,2% співвітчизників зробили у 2010 р. вибір на користь іншої місцевості в Україні і лише 7,9% українців мали намір вирушити за межі колишнього СРСР.

Таким чином, актуальність проблеми, її теоретичне і практичне значення, недостатнє вивчення з позиції сучасних умов розвитку національної економіки, зумовили актуальність статті.

Метою статті є розробка пропозицій щодо удосконалення міграційної політики в умовах виходу з економічної кризи України і розробки практичних рекомендацій виходячи з моделювання руху вхідних трудових потоків відповідно до стану національного ринку праці.

Результати дослідження

На сьогоднішній день кількість нелегальних мігрантів в Україні вже перевищує півтора мільйони. Тільки в Києві їх понад 50. Українські прикордонники ще два роки тому затримували щодня близько ста осіб за спробу нелегально перетнути кордон. В період з 1991 – 1999 рр. затримано 80 тисяч нелегалів [1]. Міграційні потоки беруть свій початок на сході Євразії: китайці без перешкод перетинають російсько-китайський кордон й далі прямують до Москви. Мешканці Південно-Східної Азії та Близького Сходу так само легко потрапляють до Росії через Таджикистан, Узбекистан та Кавказ. Далі в нелегалів є два шляхи: перший, доволі дорогий, через Білорусь і Балтію до Скандинавії, і другий, яким просувається більшість мігрантів, через Україну та, далі, центральноєвропейські країни. Окрім сухохідного, існує ще й морський шлях надходження нелегалів до України – через Одесу до нас потрапляють вихідці з Африки та Близького Сходу.

Зупинити цей потік сьогодні майже неможливо, адже на українсько-російському кордоні на кожні 100 км припадає лише 6 прикордонників. Але з затриманими нелегалами відсутні процедури, що з ним робити. Депортація лише одного з них обійдеться державі у 1500 доларів. Водночас, наша держава мусить витратити на утримання кожного мігранта близько 800 доларів на рік. За теперішніх обсягів міграції це складатиме 20 млн. доларів на рік, яка порівнюється з 40 млн. марок, які витрачає щороку на депортації німецький уряд. Не треба, однак, забувати, що депортація можлива за умови, що Україна має відповідний договір з батьківщиною мігранта (з більшістю країн такі договори не укладені). Україна не може повернути нелегалів навіть до Росії, якщо він звідти прибув, оскільки не укладений договір про повернення нелегальних мігрантів. Натомість з нашими західними сусідами подібні договори вже укладено, таким чином Україна фактично перетворилася на європейський центр нелегалів [2].

За даними Управління у справах національностей та міграції 50% нелегальних мігрантів, що населяють Київ, є потенційними або реальними злочинцями. Деякі різновиди кримінального бізнесу вже набули етнічного характеру: нігерійці контролюють торгівлю героїном, китайці ввозять до України опіум, афганці, пакистанці й іранці – гашиш та марихуану. Розслідування скоєних нелегалами злочинів є дуже нелегкою справою, оскільки етнічні кримінальні групи є надзвичайно замкнутими. Число іммігрантів в Україні вже досягло тієї межі, за якою цілком можливі незворотні етнокультурні зміни у деяких регіонах. Так, кількість мусульман в Україні вже досягла 4% населення держави (тоді як кількість “автохтонних” мусульман – кримських татар – це приблизно 0,5% населення України). Середньоєвропейські ж норми передбачають, що країна повинна зменшити кількість мігрантів, якщо вони перевищують 0,1% населення (отже, для України це число становитиме 50000 осіб). Нині в Україні нелегально перебуває мільйон шістсот тисяч іноземців.

Отже, міграційні потоки потребують жорсткого контролю й відповідного регулювання. Інакше кажучи, до України слід допускати лише тих іммігрантів, які справді потрібні нашій державі. Серед них можуть бути: фахівці у тих галузях, де відчувається нестача українських фахівців; інвестори (з інвестиціями не меншими за 10000 у.о.); відомі спортсмени, які згодні виступати під українським прапором; усі українці-репатріанти тощо. Окрім цих умов, потенційний іммігрант повинен буде пройти натуралізаційні випробування, що складатимуться з таких іспитів: українська мова, історія України, українознавство, Конституція України. Не припускати у найближчому майбутньому допуск до України некваліфікованих іммігрантів, які матимуть змогу працювати лише на неprestижних робочих місцях. Допускати таких працівників до України небажано, оскільки сотні тисяч українців виконують подібну роботу як за західним, так і за східним кордоном.

Звичайно, ні в якому разі не можна обмежувати виїзд українців за кордон, але очікується, що поліпшення соціально-економічної ситуації в Україні призведе не тільки до зменшення обсягів еміграції, але й до повернення більшої частини українських заробітчан на батьківщину. Регулювання міграції має здійснюватись одночасно й скоординовано на законодавчому, дипломатичному та виконавчому рівні.

Так, дипломатичному відомству слід докласти всіх зусиль, щоб зробити можливим укладення договорів: з Росією – про повернення нелегалів, що потрапили до України, перетнувши російсько-український кордон, і, звичайно ж, про делімітацію та демаркацію цього кордону; з країнами-“постачальниками” нелегалів (В'єтнам, Нігерія, Пакистан) – про депортацію. На законодавчому рівні слід доопрацювати та прийняти цілу низку законів – “Про імміграцію” (досі не схвалений Верховною Радою), “Про закордонних українців (варіант – “Про репатріацію”), “Про громадянство України” тощо. Потреба внесення змін до останнього зі згаданих законів підтверджується тим фактом, що дедалі більше нелегалів, що осідають в Україні, виявляють бажання отримати громадянство. Якщо 95-го року таких заяв надійшло близько шести тисяч, то у 2010 р. – вдвітьє більше.

Одним зі шляхів фіктивного надбання українського громадянства є одруження іноземців з громадянами (громадянками) України. У цьому разі доцільним було б застосувати деякі обмежувальні норми. Скажімо, у Туркменістані іноземець у такому випадку має внести заставу у розмірі 50000 доларів [3]. Ця сума має стати – це своєрідний страховий поліс на той випадок, якщо батьки розлучаться, і буде

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

спрямована на утримання дитини. Однак, справжня мета цього нововведення – обмеження набуття громадянства через шлюб. Доцільним було б запровадження подібної процедури і в Україні.

Слід врегулювати (шляхом видання відповідних нормативно-правових актів) перебування іноземних студентів в Україні. Не є секретом те, що чимало студентів, які прибувають з країн Африки та Азії, вбачають своє “навчання” в Україні лише як транзитний пункт на шляху до Західної Європи. Звичайно, не можна зовсім перекривати цей додатковий канал інвестування української вищої освіти, але контроль тут має бути обов’язковим. По-перше, слід ввести спеціальні студентські візи (на зразок американської візи J1), умови одержання яких вимагатимуть обов’язкового повернення студента до країни його постійного перебування після закінчення терміну навчання. По-друге, потрібно налагодити механізм контролю за виконанням студентами цих умов. Інакше кажучи, слід створити в Україні службу, завданням якої були б затримання та депортація нелегалів.

На рівні виконання правових норм слід скоординувати роботу державних органів з нелегальними (а також легальними) іммігрантами, адже сьогодні цю роботу виконують більше десятка різних державних органів. Це може бути, звичайно, просто координаційний центр, але доцільнішим було б створення повноцінної “Міграційної служби” зі статусом державного комітету, яка матиме всі повноваження щодо ресстрації іноземців, затримання нелегалів, їх депортації тощо. До сфери відповідальності цієї служби належатиме система центрів тимчасового розміщення нелегальних мігрантів. Зважаючи на величезну кількість нелегалів в Україні, подібні центри слід створити у кожному обласному центрі, а також у тих пунктах державного кордону, де відбувається найбільше число затримань нелегальних мігрантів.

Тобто в Україні має бути близько 40 таких центрів. Це число не є надмірним: скажімо, у Франції є 54 центри розміщення осіб, які шукають притулку, і 35 центрів тимчасового розташування осіб, котрим надано статус біженця. У Німеччині мешканці подібних центрів мають працювати, заробляючи на власну депортацію. В Україні, економічні показники якої значно поступаються аналогічним показникам ФРН, цілком виправданим було б застосування німецького досвіду.

Взагалі, створення концепції міграційної політики України має ґрунтуватися на використанні багатющого досвіду, який мають у своїй практиці країни Західної Європи та Північної Америки, які вже дуже давно намагаються боротися з нелегальною міграцією.

Тенденції міграцій вказують на нагальну потребу негайного запровадження в Україні жорсткого контролю, спрямованого на обмеження міграційних потоків. На сьогодні Українська держава, яка перебуває у постійно кризовому стані, нездатна повною мірою забезпечити жорсткі антиімміграційні заходи, проте це не означає того, що міграційна політика України зараз не потрібна. Україна потребує двопланової міграційної політики: по-перше, політики першочергових заходів, які відповідатимуть сьогоднішнім можливостям держави, і, по-друге, перспективної міграційної політики, яка виходитиме з припущення, що у найближчому майбутньому разом зі зростанням ВВП України зростуть й можливості держави

Аналіз парних залежностей між показниками імміграції в країну і рівнем соціально-економічного розвитку є окремим випадком оцінки цих взаємозв’язків. Однак у дійсності цей взаємозв’язок багатofакторний, тому об’єктивною моделлю реального взаємозв’язку може бути багатofакторна регресійна залежність. Але ж варто зазначити, що до багатofакторної кореляційної моделі варто включити не усі значені фактори, а тільки ті де коефіцієнт кореляції більше ніж 0,5. До таких чинникових ознак належать: безробітне населення за методологією МОП, потреба в робочій силі, навантаження незайнятого населення, середньомісячна заробітна плата. З’ясуємо за допомогою методики множинно-кореляційного аналізу, які з факторів визначають зміну результативної ознаки (кількість прибулих на територію України). Для статистичного моделювання були обрані річні зміни кількості прибулих, які утворювали однорідну групу. Дослідження впливу факторів соціально-економічного розвитку країни на результативну ознаку проведено на основі аналізу статистичних даних за 10 періодів (табл. 1).

Моделювання факторів соціально-економічного розвитку країни на показник імміграційних потоків здійснювалось за наступною схемою. Спочатку обрали фактори, які впливають на зміну результативного показника. До них відносять:

- термін часу, який дозволяє врахувати темпи зміни кількості прибулих на територію України – x_1 ;
- чисельність безробітного населення за методологією МОП – x_4 ;
- потреба в робочій силі – x_5 ;
- навантаження незайнятого населення на одне робоче місце – x_6 ;
- середня заробітна плата – x_8 .

Накопичуємо інформацію про значення факторів на ЕОМ.

Таблиця.1.

Вихідні дані для побудови багатofакторної кореляційно-регресійної моделі імміграційних потоків з України [4]

Період	Чисельність прибулих в Україну, тис. осіб	Номер за порядком	Кількість незайнятих громадян, тис. осіб	Середня тривалість безробіття, місяців	Безробітне населення, тис. осіб	Потреба в робочій силі, тис. осіб	Навантаження незайнятого населення, осіб	Середній розмір допомоги по безробіттю, грн.	Середня заробітна плата, грн.
2000	27,39	4	2 744,10	9	2 655,80	68,2	17	59,39	230
2001	33,235	5	2 760,20	10	2 455,00	96,9	11	85,23	311
2002	35,69	6	2 799,20	9	2 140,7	123,9	9	105,98	376
2003	39,489	7	2 835,20	9	2 008,00	138,8	7	118,32	462
2004	38,567	8	2 900,60	9	1 906,70	166,5	6	146,37	590
2005	39,58	9	2 887,70	7	1 600,80	186,6	5	192,89	806
2006	44,227	10	2 700,40	8	1 515,00	170,5	5	251,48	1 041
2007	46,507	11	2 419,70	7	1 417,60	169,7	4	339,27	1 351
2008	40,236	12	2 500,70	6	1 425,10	91,1	10	571,07	1 806
2009	30,81	13	2 143,30	6	1 958,80	65,8	8	655,56	1 906
2010	31,684	14	1 847,40	6	1 785,60	63,9	9	780,05	2 239

Перевіряємо вихідну інформацію на її достовірність, відповідність закону нормального розподілу (табл. 2)..

Дані отриманої таблиці засвідчують, що асиметрія зі знаком “-” вказує на великі значення факторної ознаки x_5 , x_6 , x_8 і навпаки, асиметрія зі знаком “+” – означає, що найчастіше зустрічаються невеликі значення факторних ознак. За умов нормального закону розподілу показник ексцесу $E=0$. У нашому випадку $E>0$ – це свідчить про те, що усі факторні ознаки будуть мати криву розподілу з випуклою вершиною.

Показники статистичної характеристики вихідної інформації

Змінна	Середнє арифметичне	Середнє квадратичне відхилення	Асиметрія A_i	Екセス E_i	Помилки		A_i/m_i	E_i/m_i
					A	E		
x_4	2105,49	1978,36	0,554	-1,34	0,65	1,309	0,847	-1,02
x_5	108,9	175,6	-0,38	-1,6	0,65	1,309	-0,58	-1,22
x_6	10,286	18,6	-0,087	-1,087	0,65	1,309	-0,134	-0,83
x_8	832,7	2590,3	-0,087	-0,61	0,65	1,309	-0,134	-0,46

Відповідно до даних табл. 3 для моделювання впливу соціально-економічних факторів розвитку країни на кількість іммігрантів обираємо п'ять факторів, а саме:

- проміжок часу, який дозволяє врахувати темпи зміни кількості іммігрантів – x_4 ;
- безробітне населення за методологією МОП – x_4 ;
- потреба в робочій силі – x_5 ;
- навантаження незайнятого населення – x_6 ;
- середня заробітна плата – x_8 .

За допомогою побудови розширеної кореляційної матриці перевіримо обрані фактори на наявність між ними мультиколінеарності (табл. 3).

Таблиця 3.

Розширена кореляційна матриця

	x_4	x_5	x_6	x_8
x_4	1			
x_5	-0,6772982	1		
x_6	0,90596671	-0,817047	1	
x_8	-0,7187668	0,017719	-0,5156	1

Прямий зв'язок спостерігається між показниками x_5, x_8 і кількістю іммігрантів в Україну, тобто зі збільшенням даних показників збільшується і результативний показник. І навпаки зворотній зв'язок спостерігається між показниками x_4, x_6 і кількістю прибулих на територію України, тобто зі збільшенням даних показників зменшується результативний показник. Значущість отриманих вище коефіцієнтів кореляції перевіряється за критерієм Ст'юдента (табл. 4). Оскільки $F_{фактичне} > F_{табличного}$, то гіпотеза про відсутність зв'язку між кількістю прибулих на територію України і досліджуваними факторами відхиляється.

Таблиця 4.

Фактичне значення критерію Ст'юдента

Номер змінної	x_4	x_5	x_6	x_8
t фактичне для регресійної моделі	1,02	1,21	2,33	1,019

Табличне значення t знаходиться за таблицею значень критерію Ст'юдента. При цьому враховується кількість ступенів свободи ($V=13$) і рівень довірчої ймовірності (у нашому випадку 0,1) $t_{табл} = 1,0$. Оскільки $t_{фактичне}$ у всіх випадках вище $t_{табличного}$ за модулем, зв'язок між результативною ознакою і факторами є надійним, а величина коефіцієнту кореляції значущою.

Результати проведених розрахунків стосовно вибору форми взаємозв'язку між факторами і результативною ознакою показали (додаток А табл.А.2), що більш точно апроксимує вхідні дані для дослідження впливу факторів на кількість вибулих квадратична емпірична залежність:

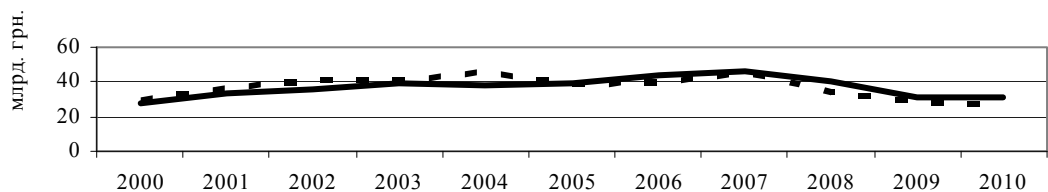
$$y = a_0 + \sum_{j=1}^5 b_j \times x_j^2$$

де a_i, b_j ($j=0,5$) – параметри моделей.

Моделювання залежності між результативною ознакою (кількістю прибулих на територію України) і факторами (x_1, x_4, x_5, x_6, x_8) дозволило виявити наступне рівняння зв'язку.

$$y = 101,68 + 1,255x_1^2 - 0,0078x_4^2 - 0,194x_5^2 + 1,98x_6^2 - 0,044x_8^2$$

Коефіцієнт кореляції багатofакторної моделі одержаного рівняння зв'язку дорівнює 0,98. Щільність зв'язку характеризує коефіцієнт кореляції і детермінації. В отриманій регресійній моделі на останньому кроці вони дорівнюють $R=0,98, D=0,96$. Це означає, що варіація рівня прибулих на територію України на 98 % пов'язана зі зміною даних досліджуваних факторів і на 2 % залежить від інших факторів. Відхилення фактичного значення кількості прибулих на територію України від теоретичного наведено на рис. 1.

Роки

- Кількість прибулих на територію України, тис. осіб
- - - Теоретичне значення кількості прибулих на територію України, тис. осіб

Рис. 1. Значення теоретичного і фактичного рівня кількості прибулих на територію України

Проаналізуємо економічну сутність отриманих значень коефіцієнтів рівняння:

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

$b_1=1,255$ – за умов незмінності інших факторних кількості прибулих на територію України щорічно, починаючи з 2011 року буде збільшуватись на 1,255 тис. осіб.

$b_4=-0,0078$ – якщо кількість безробітного населення збільшиться у 2011 році на 1 тис. осіб, то кількість прибулих зменшиться на 0,0078 тис. осіб, за умов, якщо усі інші факторні ознаки будуть незмінні.

$b_5=-0,194$ – якщо потреба в робочій силі збільшиться у 2011 році на 1 тис. осіб, то кількість прибулого населення зменшиться на 0,194 тис. осіб, за умов, якщо усі інші факторні ознаки будуть незмінні.

$b_6=1,98$ – якщо навантаження незайнятого населення збільшиться у 2011 році на 1 особу, то кількість прибулого населення також збільшиться на 1,98 тис. осіб, за умов, якщо усі інші факторні ознаки будуть незмінні.

$b_8=-0,044$ – якщо середня заробітна плата збільшиться у 2011 році на 100 грн., то кількість прибулого населення зменшиться на 0,044 тис. осіб, за умов, якщо усі інші факторні ознаки будуть незмінні.

Прогнозні значення кількості прибулих на територію України наведені на рис.2.

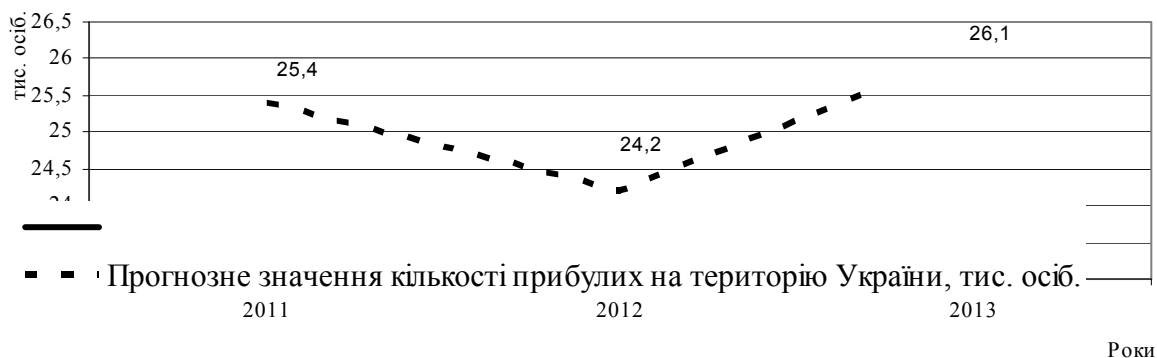

Рис. 2. Прогнозування кількості прибулих на територію України

Висновки. Таким чином, удосконалення довгострокового прогнозування кількості прибулих на територію України на основі економетричного моделювання дозволяє формувати стратегію управління міграційними потоками на віддалену перспективу. Статистичний аналіз впливу макроекономічних чинників використовується для порівняння результатів функціонування ринку праці певної країни з іншими країнами світу. Проте для достатнього розуміння системи взаємозв'язків економічних явищ слід додатково статистично розраховувати вплив мікроекономічних чинників. Взаємне доповнення статистичних розрахунків на основі мікро- та макроданих дасть змогу отримати детальну інформацію про розвиток ринку праці як на державному, і регіональному рівнях, так і на рівні окремого підприємства.

Удосконалення міграційної політики держави має відбуватися на основі комплексного підходу із врахуванням усіх потенційних вигод, що може принести Україні міжнародна мобільність разом із обумовленими нею ризиками та викликами. Комплексність передбачає також різноманітні державні заходи, що не обмежуються лише прийняттям законодавчих норм і програм центральним керівництвом країни, а й включають діяльність на місцях, постійну співпрацю центральних і місцевих органів влади. Ще однією обов'язковою передумовою якісних змін у сфері міграційної політики є наявність сприятливого суспільного клімату. Таким чином, політика у сфері міграції має формуватися в рамках довгострокової стратегії розвитку країни, в яку її необхідно інкорпорувати як один із можливих, проте слабо використаних чинників поступу, мати комплексний, тобто різнобічний та різноманітний характер, забезпечуватися скоординованою діяльністю різних відомств, користуватися розумінням та підтримкою у суспільстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Міграційна політика України: стан і перспективи розвитку /О. А. Малиновська. – К.: НІСД, 2010. – 32 с.
2. Населення України. Трудова еміграція в Україні / Лібанова Е.М.,Позняк О.В.. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2010. – 233 с.
3. Международная миграция и развитие. Доклад Генерального секретаря. Организация Объединенных Наций [Электронный ресурс]. – Офіц. сайт.– Режим доступу: http://www.un.org/russian/esa/economic/a59_325.pdf – Назва з екрану/
4. Основні показники ринку праці України [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Офіц. сайт.– Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/operativ2007/pr/oprp/oprp05_u.html (14.11.2011). – Назва з екрану.

РЕЗЮМЕ

В статті розроблено пропозиції щодо удосконалення міграційної політики в умовах виходу з економічної кризи України і надано практичні рекомендації, виходячи з моделювання руху вхідних трудових потоків відповідно до стану національного ринку праці.

Ключові слова: міграційна політика, вхідні трудові потоки, національний ринок праці.

РЕЗЮМЕ

В статье разработаны предложения по усовершенствованию миграционной политики в условиях выхода из экономического кризиса Украины и предоставлены практические рекомендации исходя из результатов моделирования движения входных трудовых потоков в соответствии с состоянием национального рынка труда.

Ключевые слова: миграционная политика, входные трудовые потоки, национальный рынок труда.

SUMMARY

In the article it is developed suggestions in relation to the improvement of migratory policy in the conditions of exit from the economic crisis of Ukraine and practical recommendations are given coming the design of motion of input labour streams from in accordance with the national market condition of labour.

Keywords: migratory policy, input labour streams, national labour-market.